

Afwegingskader fase 3: gehandicaptenzorg

Voor verpleegkundigen, verzorgenden en verpleegkundig specialisten

Versie 1 • Datum: 5-3-2021

Afwegingskader fase 3: gehandicaptenzorg

De derde coronagolf leidt mogelijk tot crisisfase 3 ("code zwart"): een zeer ernstige verstoring van de gezondheidszorg. Deze fase kan een enorme impact hebben op de manier waarop wij zorg verlenen. De zorg is in dit scenario vooral gericht op het voorkomen van onherstelbare schade, op overleven en op het verlenen van zo goed mogelijke palliatieve zorg. Het is dan onmogelijk om alle zorg te verlenen zoals je dit normaal doet.

Hoe bepaal je welke zorg je wel en niet verleent? Om je hiermee te helpen heeft V&VN afwegingskaders gemaakt voor de verzorgende en verpleegkundige praktijk. Deze maken deel uit van de sectorplannen die de samenwerkende brancheorganisaties en beroepsverenigingen hebben opgesteld. Het Afwegingskader Fase 3 is een hulpmiddel om te ondersteunen bij het maken van keuzes en je voor te bereiden op hoe je handelt als de continuïteit van de zorg zwaar onder druk komt te staan.

Hoe gebruik je een afwegingskader?

- Je gebruikt een afwegingskader uitsluitend tijdens de coronacrisis. Je zet het niet in op een ander moment voor het maken van keuzes in zorgverlening.
- Een afwegingskader is geen blauwdruk. Het schrijft niet voor welke zorg wel of niet moet worden uitgevoerd, maar helpt je bij het maken van keuzes tijdens de verschillende fases van de crisis. De keuzes die gemaakt worden zijn altijd afhankelijk van de patiënt, het specialisme en de zorgcontext. Beoordeel alle punten in het afwegingskader in samenhang met elkaar.
- Gebruik een afwegingskader nooit zelfstandig, maar ga hierover in gesprek met collega's, leidinggevende, regiebehandelaar, behandelend arts en andere belanghebbenden in de organisatie. Maak gezamenlijk keuzes, betrek de patiënt en diens naasten bij het maken van de keuzes en stel ze op de hoogte. Spreek af wie eindverantwoordelijk is en leg de keuzes altijd vast in het dossier van de patiënt. Maak afspraken over monitoring en evaluatie zodat eventuele complicaties vroegtijdig gesignaleerd worden.

Feedback

Heb je vragen of opmerkingen over de afwegingskaders? Of heb je aanvullingen? Stuur een bericht naar fase3@venvn.nl. Op basis van nieuwe inbreng van leden (en niet-leden) kunnen de afwegingskaders tussentijds worden bijgewerkt.

Disclaimer

V&VN heeft samen met de betrokken verpleegkundigen, verzorgenden, verpleegkundig specialisten en partijen in de zorg met de grootst mogelijke zorg en aandacht aan de inhoud van de afwegingskaders gewerkt. Ontwikkelingen rondom het coronavirus en de ziekte covid-19 volgen elkaar snel op. Daarom kunnen de afwegingskaders tussentijds worden bijgewerkt of ingetrokken.

V&VN is niet aansprakelijk voor eventuele onjuistheden in dit document. De meest actuele versie is vindbaar op de website van V&VN. De afwegingskaders zijn geldig vanaf 4 maart 2021 en worden herzien als daar aanleiding toe bestaat. Het beheer van de afwegingskaders ligt bij V&VN.

Afwegingskader fase 3: gehandicaptenzorg

Situatiebeoordeling in fase 1, 2 en 3 van de coronacrisis

Dit afwegingskader is gemaakt voor gebruik door verzorgenden, verpleegkundigen en verpleegkundig specialisten tijdens de coronacrisis. Beschouw het afwegingskader niet als blauwdruk, maar als hulpmiddel bij het maken van keuzes. Beoordeel alle punten in samenhang met elkaar. Let op: in de gehandicaptenzorg werken meer agogisch opgeleide medewerkers. Zij kunnen hun voordeel doen met de inhoud, maar het plan is niet voor hen geschreven.

Crisisfase *	Fase 1: normaal Vorbereidende fase	Fase 2: kritiek	Fase 3: crisis Code zwart
Ruimte dagbesteding / wonen	<ul style="list-style-type: none"> Ruimte om nieuwe cliënten in zorg te nemen. Volg de intern gemaakte afspraken bij het afschalen van de zorginzet. 	<ul style="list-style-type: none"> Weinig ruimte voor in-, door- en uitstroom van cliënten. Volg de interne en regionale gemaakte afspraken. Triage op basis van urgentie. 	<ul style="list-style-type: none"> Beperkt tot geen ruimte voor instroom van cliënten. Cliënten kunnen niet meer door- of uitstromen naar ziekenhuis, cohortafdeling of ander verblijf. Triage op basis van urgentie.
Beschikbaarheid zorgmedewerkers	<ul style="list-style-type: none"> Extra zorgmedewerkers beschikbaar indien nodig. Bereid alle zorgmedewerkers voor op de volgende fases. 	<ul style="list-style-type: none"> Inzetbaarheid zorgmedewerkers boven normaal, meer cliënten per verzorgende en verpleegkundige. 	<ul style="list-style-type: none"> Onvoldoende zorgmedewerkers of onvoldoende geschoolde medewerkers inzetbaar.
Ziekteverzuim zorgmedewerkers **	<ul style="list-style-type: none"> Zorgelijk 	<ul style="list-style-type: none"> Ernstig 	<ul style="list-style-type: none"> Zeer ernstig
Zorgverlening	<ul style="list-style-type: none"> Zorgverlening gebeurt volgens afspraken in het zorgplan. 	<ul style="list-style-type: none"> Zorgverlening aanpassen volgens gemaakte afspraken en vastgelegd in (zorg)dossier. 	<ul style="list-style-type: none"> Zorgverlening beperken tot minimale kwaliteitseisen zorg.
Kwaliteit van zorg	<ul style="list-style-type: none"> Normaal, conform beroepsnormen, protocollen, richtlijnen, kwaliteitsstandaarden en kwaliteitskader. 	<ul style="list-style-type: none"> Enige impact, zoveel mogelijk overeenkomend met beroepsnormen etc. Gericht op wat voor cliënt belangrijk is qua professionele zorg. 	<ul style="list-style-type: none"> Niet overeenkomend met normale kwaliteit van zorg. Gericht op voorkomen van onherstelbare schade en overleven cliënten en/of comfortabel sterven op de huidige plek.
Besluitvorming	<ul style="list-style-type: none"> Lokaal, organisatieniveau. 	<ul style="list-style-type: none"> Regionaal door afstemming in de keten en ROAZ/ROAZ. 	<ul style="list-style-type: none"> Nationaal door minister VWS.

*) Per situatie kan er sprake zijn van een verschil in fase. Beoordeel alle punten in samenhang met elkaar.

**) Ziekteverzuim staat altijd in relatie tot de zorgzwaarte en hoeveelheid cliëntenzorg.

1. Afstemming zorginzet

Veel zorgorganisaties hebben samen met hun medewerkers beleid en stappenplannen ontwikkeld voor fase 2 en 3. Volg de interne en regionaal gemaakte afspraken.

Fase 1: normaal

- Eerstverantwoordelijke stemt af met cliënt, mantelzorg en behandelaar(s).
- Volg de intern gemaakte afspraken bij het afschalen van de zorginzet.

Fase 2: kritiek

- Eerstverantwoordelijke (namens team) stemt af met management en behandelaar(s).
- Volg de regionaal gemaakte afspraken voor in-, door- en uitstroom en samenwerking met andere zorgaanbieders.
- Afstemming met ziekenhuis, ROAZ.

Fase 3: crisis

- Volg de regionaal gemaakte afspraken.
- Volg de aanwijzingen van de Directeur Publieke Gezondheid Crisisteam (GGD GHOR i.s.m. ROAZ). Deze informatie komt via jouw zorgorganisatie.

2. Zorgverlening

Voorbereiding

Zorg ervoor dat cliënt en/of mantelzorgers ervan op de hoogte zijn dat bij een zorgcrisis keuzes gemaakt moeten worden in de te verlenen zorg (= proactieve zorgplanning). Leg de gemaakte afspraken vast in het zorgdossier.

In het sectorplan van de GHZ zijn onderstaande minimale kwaliteitseisen vastgesteld.

Minimale kwaliteitseisen

1. Het zorgdragen voor voeding en vocht (rekening houdend met bijzonderheden).
2. Het aanreiken/toedienen van medicatie.
3. Het uitvoeren van verpleegtechnische handelingen.
4. Het zorgdragen voor zuurstof.
5. Het assisteren bij toiletgang, incontinentie.
6. Het toepassen van lichamelijke verzorging.
7. Het bieden van noodzakelijke dag- en nachtstructuur.
8. Het bieden van basisveiligheid, middels noodzakelijke nabijheid.

Wanneer je een keuze moet maken in het uitvoeren van de zorgverlening, is het belangrijk dat de cliënt en diens mantelzorg (indien mogelijk) aangeven wat voor hen belangrijk is als er minder professionele zorg beschikbaar is. Wat zouden zij mogelijk zelf kunnen doen?

Gebruik onderstaande vragen:

- Is het mogelijk deze interventie minder frequent uit te voeren?
- Is het mogelijk de interventie op een minder tijdrovende manier uit te voeren?

- Kan deze interventie op een ander (mogelijk rustiger) moment worden uitgevoerd?
- Kan iemand anders (lagere deskundigheid, niet-zorgmedewerker, mantelzorg, vrijwilliger) deze interventie uitvoeren? Geef zo nodig instructie.

Zijn bovenstaande vragen beantwoord met nee? Stel dan de volgende vragen:

- Wat is het gezondheidsrisico voor de cliënt als je iets niet (meer) of minder doet?
  - Lichamelijk
  - Psychisch
- Wat betekent het voor de kwaliteit/veiligheid van zorg?
- Wat doet het met mij als verzorgende, verpleegkundige, verpleegkundig specialist?
- Wat levert het aan tijdswinst op?

Concludeer aan de hand van bovenstaande vragen of de keuze opweegt tegen het risico van het niet of anders uitvoeren van de handeling. Is het risico niet aanvaardbaar, dan moet de handeling volgens de geldende afspraken worden uitgevoerd.

Belangrijke punten bij het maken van keuzes voor fase 2 en 3

- Overleg bij het maken van keuzes indien mogelijk met de cliënt en/of diens mantelzorger(s).
- Maak de keuze niet alleen, maar ga hierover in gesprek met een multidisciplinair team van collega's, leidinggevende, regiebehandelaar etc.
- Maak keuzes altijd in afstemming met de regiebehandelaar.
- Stel vast wie eindverantwoordelijk is voor de gemaakte beslissing.
- Zorg ervoor dat je de gemaakte keuzes vastlegt in het zorgdossier.
- Maak afspraken over monitoring en evaluatie van de gemaakte keuzes zodat je mogelijke complicaties vroegtijdig signaleert.

In fase 3 wordt op basis van de kennis van dat moment besloten wat wel en niet uitgevoerd moet worden, als de situatie daarom vraagt. Leg de besluitvorming vast in het zorgdossier.

Palliatieve terminale zorg

Volg de intern gemaakte afspraken en richtlijnen. Afscheid kunnen nemen is voor cliënt en naasten belangrijk. Bekijk per situatie wat wenselijk en mogelijk is. Ga flexibel om met de bezoekerregeling die op dat moment in de instelling van kracht is.

Fase 1: normaal	Fase 2: kritiek	Fase 3: crisis
<ul style="list-style-type: none"> • Professionele zorgverlening volgens afspraken in zorgplan. • Stem af met behandelaar(s). • Stem af met andere betrokken disciplines. • Denk aan proactieve zorgplanning. • Breng gezondheidsrisico's van cliënt in kaart 	<ul style="list-style-type: none"> • Het is niet meer mogelijk alle professionele zorg uit te voeren. • Prioriteer in overleg met cliënt en/of mantelzorg en behandelaar(s) de minimale professionele zorg. • Breng de voorbehouden en 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren van professionele zorg is niet mogelijk. • Zorg is gericht op houdbaar houden van de situatie en het voorkomen van crisissituaties (minimale kwaliteitseisen). • Beperk tot het uitvoeren van

<p>beeld bij mogelijk afschalen van zorg: psychisch, fysiek en welbevinden (positieve gezondheid).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stem af met cliënt en/of mantelzorg wat aanvaardbaar is voor hem of haar om af te bouwen bij fase 2 en 3. • Maak afspraken hoe je contact houdt bij afschalen zorg. • Bespreek alternatieve vormen van zorgverlening via (eHealth)technologie. 	<p>risicovolle handelingen in kaart. Prioriteer.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Breng de frequentie van het uitvoeren van professionele zorg omlaag volgens de afspraken. • Houd volgens afspraak contact bij het verminderen van professionele zorg. • Verspreid zorgverlening over de dag. • Denk aan Advance Care Planning. • Afhankelijk van interne afspraken, cluster covid-cliënten op een cohortafdeling. 	<p>minimale zorg conform de gemaakte afspraken met cliënt en/of mantelzorg.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Houd bij minimale zorg volgens afspraak contact. • Mantelzorg en niet-zorgmedewerkers nemen zorgtaken over. Monitoren is belangrijk. • Palliatieve terminale zorg: werk volgens gemaakte afspraken • Afhankelijke van regionale afspraken, cluster covid-cliënten van meerdere locaties op één locatie.
---	--	--

3. Zorg voor collega's

Evalueer altijd de dienst met de mensen met wie je hebt samengewerkt. Probeer zoveel mogelijk samen besluiten te nemen. Blijf niet zitten met wat je dwars zit. Of met een voor jou aangrijpende situatie. Heb ook oog voor de ander. Steun en zorg voor elkaar als iemand erdoorheen zit. Tip: benoem iemand per dienst die dit alles 'bewaakt' en overleg bij zorgen over een collega met de leidinggevende.

<p>Fase 1: normaal</p> <ul style="list-style-type: none"> • Evalueer de werkdag, evalueer de samenwerking onderling, bespreek irritaties en geef complimenten. Heb oog voor de emotionele gezondheid van je collega's. 	<p>Fase 2: kritiek</p> <ul style="list-style-type: none"> • Evalueer, beslis, steun en zorg voor elkaar. • Heb oog voor de emotionele gezondheid van je collega's. 	<p>Fase 3: crisis</p> <ul style="list-style-type: none"> • Evalueer, beslis, steun en zorg voor elkaar. • Heb oog voor de emotionele gezondheid van je collega's.
--	---	--

4. Beschikbaarheid zorgmedewerkers

Het inzetten van ondersteuners heeft als doel dat zorgmedewerkers zich kunnen richten op de meest essentiële en specifieke zorg. Denk hierbij aan interventies die alleen door bevoegde en bekwame verzorgenden en verpleegkundigen kunnen worden uitgevoerd. Denk ook aan het geven van instructie aan cliënt of mantelzorg om een eenvoudige interventie zelf uit te voeren.

Vorbereiding

Breng nu al in kaart wie je waarvoor in kunt zetten en hoe je deze ondersteuners snel kunt bereiken. De OR/VAR/PVT in je organisatie kan hierin een ondersteunende rol spelen. Wat hebben deze ondersteuners nodig om straks te kunnen ondersteunen en wat kun je nu al doen om ze hierop voor te bereiden?

Mogelijke ondersteuners

Binnen de organisatie

- Medewerkers met een zorgachtergrond, denk hierbij aan beleidsmedewerkers, zorgmanagers, opleiders etc.
- Medewerkers zonder zorgachtergrond, agogisch medewerkers, medewerkers van de backoffice, facilitaire dienst etc.

Buiten de organisatie

- Studenten verpleegkunde, leerling verzorgenden, agogisch medewerkers, medewerkers uit zelfstandige klinieken, studenten geneeskunde, hotel(school)medewerkers, reisleiders of andere dienstverlenende beroepen, etc.

Maak duidelijke afspraken over de inzetbaarheid, verwachting en verantwoordelijkheid (taakdifferentiatie). Wanneer mensen van buiten de eigen instelling worden ingezet mogen zij nooit in een verantwoordelijke positie worden geplaatst. Ook moet rekening worden gehouden met de draagkracht en draaglast van deze personen.

Andere oplossingen

Wanneer er problemen zijn met de personele bezetting, is het mogelijk dat je samen met je team en leidinggevende kijkt naar uitbreiding van het aantal cliënten per zorgmedewerker. Ook kunnen uitbreiding van werkuren (langere dagen werken) en/of de zorgverlening meer spreiden over de dag oplossingen zijn. De zorgzwaarte, beschikbaarheid van ondersteuners, zelfredzaamheid van de client, inzet familie etc. zijn van invloed op de beslissingen die hierover worden genomen. In deze tijd waarin je als zorgmedewerker continue onder druk staat, is het belangrijk dat jij zelf je draagkracht en draaglast bewaakt. Geef het tijdig aan (bij je leidinggevende) wanneer je het gevoel hebt dat het je niet lukt om de verantwoordelijkheid over (nog) meer cliënten te hebben, je geen langere dagen kunt werken of het je niet lukt de zorgverlening te spreiden over de dag. Hiermee voorkom je potentieel gevaarlijke situaties voor je cliënt, maar ook voor jezelf. Voor het uitbreiden van het aantal cliënten per zorgmedewerker is geen standaard berekening mogelijk. Houd rekening met verschillen tussen afdelingen en de mogelijkheden tot het aanpassen van het aantal cliënten per zorgmedewerker.

Fase 1: normaal

- Via pool of uitzendbureau.
- Collega's van andere afdelingen / locaties

Fase 2: kritiek

- Andere zorgmedewerkers uit de organisatie.

Fase 3: crisis

- Hulp van niet-zorgmedewerkers, familie en vrijwilligers,

<ul style="list-style-type: none"> Bespreek het uitbreiden van het aantal cliënten per zorgmedewerker. Bereid alle zorgmedewerkers voor op de volgende fases. 	<ul style="list-style-type: none"> Collega's van andere zorgaanbieders Uitbreiden van het aantal cliënten per zorgmedewerker. Volgens eerder gemaakte afspraken eventueel afdelingen samenvoegen. 	bijvoorbeeld via Rode Kruis of Extrahanden voordezorg.nl
---	--	---

5. Verslaglegging

Het is belangrijk om te blijven rapporteren. Dit is essentieel voor het borgen van continuïteit van zorg. Dat verschilt niet per fase. Wel geldt dat als je niet zelf de zorg verleent, maar bijvoorbeeld een mantelzorger, vrijwilliger of andere professional, je actief moet ophalen wat zijn of haar observaties zijn. Deze observaties kunnen ze mogelijk zelf vastleggen, mogelijk niet. Uiteraard is de beleving van de cliënt en diens naasten essentieel en belangrijk om steeds in de gaten te houden.

Fase 1: normaal <ul style="list-style-type: none"> Rapporteer (conform de richtlijn verpleegkundige en verzorgende verslaglegging) om continuïteit van zorg te waarborgen. 	Fase 2: kritiek <ul style="list-style-type: none"> Blijf rapporteren om continuïteit te borgen. Vraag mantelzorg te rapporteren volgens eerdere afspraken. Monitor dit. 	Fase 3: crisis <ul style="list-style-type: none"> Blijf rapporteren om continuïteit te borgen, indien nodig door anderen volgens eerdere afspraken. Monitor dit.
--	--	--

6. Inzetbaarheid mantelzorg (cliëntstelsysteem / eigen sociale netwerk) en vrijwilligers

Vorbereiding

Bespreek in fase 1 met cliënt en/of mantelzorg wat de mantelzorg (cliëntstelsysteem/eigen sociale netwerk) en vrijwilligers over kunnen nemen in fase 2 en 3. Informeer of er nog andere mensen in de naaste omgeving zijn die kunnen bijspringen. Geef zo nodig instructies over de interventie(s). Maak afspraken over hoe je contact houdt met de mantelzorger(s) in fase 2 en 3. Leg dit vast in het zorgdossier. Houd rekening met overbelasting en uitval door covid. Evalueer regelmatig hoe het gaat. Attendeer mantelzorg op het lokale mantelzorgsteunpunt voor advies en ondersteuning.

Fase 1: normaal	Fase 2: kritiek	Fase 3: crisis
-----------------	-----------------	----------------

<ul style="list-style-type: none"> • Conform afspraken in het zorgplan. • Monitor uitval van mantelzorg. • Maak afspraken wat mantelzorg kan bieden bij fase 2 en 3. Geef nu al instructie/scholing en oefen. • Geef instructie over rapporteren in fase 2 en 3 en oefen. • Maak afspraken hoe contact te houden bij fase 2 en 3. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mantelzorg neemt een deel van professionele zorg over conform de afspraken. • Wees alert op uitval van mantelzorg. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mantelzorg en vrijwilliger(s) nemen indien mogelijk professionele zorg over conform de afspraken. • Wees alert op uitval van mantelzorg.
--	---	---

7. Inzet (e-health) technologie

Voorbereiding

Zorg dat er een overzicht is van beschikbare ondersteunende 'slimme' technologieën. Maak afspraken over hoe je deze kunt gaan inzetten. Bij het gebruik van apps/sensoren is 24/7 de bereikbaarheid van een verpleegkundige of verzorgende vereist.

Fase 1: normaal	Fase 2: kritiek	Fase 3: crisis
<ul style="list-style-type: none"> • Zet waar mogelijk slimme technologie en monitoring in via apps/sensoren. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zet waar mogelijk slimme technologie en monitoring in via apps/sensoren. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zet waar mogelijk slimme technologie en monitoring in via apps/sensoren.

8. Hulpmiddelen

Het gaat hierom zuurstof, saturatiemeters, medicatie-infuuspompen, urinekatheters, verbandmateriaal etc. Als in fase 2 de hulpmiddelen niet binnen 24 uur geleverd worden, escaleer dan naar het management. Volg de interne en regionale gemaakte afspraken. Volg in fase 3 de instructies van de Directeur Publieke Gezondheid (DPG) en ROAZ.

Fase 1: normaal	Fase 2: kritiek	Fase 3: crisis
<ul style="list-style-type: none"> • Normale bevoorrading van hulpmiddelen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bevoorrading van hulpmiddelen niet mogelijk binnen 24 	<ul style="list-style-type: none"> • Hulpmiddelen zijn schaars tot niet beschikbaar.

<ul style="list-style-type: none"> • Maak plannen bij te verwachten schaarste. Bedenk alternatieven. 	<p>uur? Escaleer naar het management.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Volg de regionaal gemaakte afspraken. • Toepassen van alternatieven daar waar schaarste heerst. 	<ul style="list-style-type: none"> • Volg de regionale afspraken. • Overweeg cliënten in cohort op noodlocatie bij elkaar te brengen.
---	--	---

9. Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM)

Indien **Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM)** schaars en moeilijk leverbaar zijn, ga je zorgvuldig om met de materialen. Geen PBM beschikbaar = geen zorg verlenen, **tenzij** jij andere professionele afwegingen maakt. Jouw eigen veiligheid gaat altijd voor. Escaleer altijd intern en volg regionaal gemaakte afspraken. Volg in fase 3 de instructies van de Directeur Publieke Gezondheid (DPG) en ROAZ.

Fase 1: normaal	Fase 2: kritiek	Fase 3: crisis
<ul style="list-style-type: none"> • Normale bevoorrading van PBM. • Volg richtlijnen juist en preventief gebruik PBM. • Stem af bij te verwachten schaarste en bedenk alternatieven. 	<ul style="list-style-type: none"> • Preventief gebruik van medische mondneus-maskers bij zorg binnen 1,5 meter of langer dan 15 minuten in één ruimte. • Bewust omgaan met materiaal. • Vervanging en hergebruik waar mogelijk. • Toepassen van alternatieven daar waar schaarste heerst. 	<ul style="list-style-type: none"> • PBM is schaars tot niet beschikbaar. • Zorg voor je eigen veiligheid: geen PBM = geen zorg, tenzij.

10. Registraties / screening / checklists

Voorbereiding

Maak alvast een overzicht van de registraties, screenings, checklists etc. die je uitvoert bij jouw cliënten. Stem af met cliënt en collega's welke registraties je als eerste niet meer uitvoert en welke je wel blijft uitvoeren als het relevant is voor de covid-zorg in fase 2 en fase 3.

Ga uit van je professionaliteit en je klinische blik. Welke screening kun je als verzorgende of verpleegkundige ook monitoren zonder een screeningsinstrument te gebruiken?

Belangrijke punten bij het maken van keuzes

- Maak keuzes niet alleen, maar ga hierover in gesprek met je collega's en leidinggevende.
- Stel altijd de regiebehandelaar op de hoogte van de gemaakte keuzes.
- Stel vast wie eindverantwoordelijk is voor de gemaakte keuze.
- Leg de gemaakte keuzes vast in het zorgdossier.
- Maak afspraken over monitoring en evaluatie van gemaakte keuzes zodat je mogelijke complicaties vroegtijdig signaleert.

Fase 1: normaal

- **Registreer conform afspraken in het zorgplan en de organisatie.**
- **Instrueer anderen (mantelzorgers en niet-zorgmedewerkers) hoe registraties uit te voeren.**

Fase 2: kritiek

- **Registraties zoveel mogelijk beperken, tenzij van belang voor covid-zorg.**
- **Monitor de uitvoering van registraties door mantelzorgers en niet-zorgmedewerkers.**

Fase 3: crisis

- **Per covid-cliënt beoordelen: alleen strikt noodzakelijke registraties.**
- **Monitor de uitvoering van registraties door mantelzorgers en niet-zorgmedewerkers.**

11. Deskundigheidsbevordering*Voorbereiding*

Geef instructie en scholing over interventies, rapporteren en registreren aan mantelzorgers en niet-zorgmedewerkers als voorbereiding op fase 2 en 3. Maak afspraken hoe je dit monitort in fase 2 en 3. Bekijk samen met collega's en leidinggevende kritisch welke deskundigheidsbevordering wel of geen doorgang moeten vinden in fase 1. Maak hierover afspraken met elkaar en leg deze vast. Laat in fase 2 en 3 alleen deskundigheidsbevordering doorgaan indien het noodzakelijk is voor de zorg. Lees de [wegwijzer](#) voor begeleiders in de gehandicaptenzorg tijdens de coronacrisis.

Fase 1: normaal

- **Continueren met prioriteit voor covid-gerelateerde scholingen.**
- **In voorbereiding op fases 2 en 3: geef instructie en scholing aan mantelzorgers en niet-zorgverleners over interventies,**

Fase 2: kritiek

- **Zoveel mogelijk beperken, tenzij van belang voor covid-zorg.**

Fase 3: crisis

- **Tot nader order stopzetten, tenzij noodzakelijk voor covid-zorg.**

rapporteren en registreren.

12. Projecten

Vorbereiding

Bekijk samen met je collega's en leidinggevende kritisch welke projecten er wel of geen doorgang moeten vinden in fase 1. Maak hierover afspraken met elkaar en leg deze vast. Laat in fase 2 alleen projecten doorgaan indien relevant voor de zorg. In fase 3 wordt alles stopgezet.

Fase 1: normaal

- Continueer projecten, met prioriteit voor corona-gerelateerde projecten.

Fase 2: kritiek

- Beperk projecten zoveel mogelijk, conform gemaakte afspraken.

Fase 3: crisis

- Tot nader order stopzetten van projecten, conform gemaakte afspraken.

13. Overleggen / medewerkersbijeenkomsten

Vorbereiding

Bedenk nu alvast welke overleggen geen prioriteit hebben en dus niet doorgaan wanneer dit niet mogelijk is. Maak ook afspraken om bijvoorbeeld het teamoverleg wel door te laten gaan, hetzij kort en mogelijk digitaal. Indien mogelijk, ontwikkel een plan voor bijeenkomsten die makkelijk toegankelijk zijn voor medewerkers. Stem intern af (bijvoorbeeld met PAR/VAR) welke andere vormen mogelijk zijn om belangrijke informatie snel te delen, bijvoorbeeld via nieuwsbrieven, webinars etc. Maak afspraken voor fase 2: overleg of de continuïteit van zorg en het volhouden met elkaar. En voor fase 3: overleg om crisissituaties te voorkomen. Leg de afspraken vast.

Fase 1: normaal

- Continueer met prioriteit voor corona-gerelateerde overleggen en medewerkersbijeenkomsten.

Fase 2: kritiek

- Beperk overleg zoveel mogelijk, conform gemaakte afspraken.
- Overleg gericht op de continuïteit van zorg en het volhouden met elkaar.

Fase 3: crisis

- Tot nader order stopzetten van overleg, conform gemaakte afspraken.
- Overleggen gericht op het voorkomen van crisissituaties.